

Erityisavustus korkeakouluille itäisen Suomen opiskelijapaikkojen lisäämiseen

Hallitus 12.01.2023 § 5
808/00.04.00/2022

Valmistelija vararehtori Mirja Toikka, koulutusalojohtajat Katri Ryttyläinen-Korhonen, Mika Ruponen ja Petteri Ikonen

Esittelijä

OKM:n ohjeistus

Opetus- ja kulttuuriministeriö avaa ammattikorkeakouluille ja yliopistoille erityisavustushaun *itäisen Suomen opiskelijapaikkojen lisäämiseen* ja tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen. Taustalla on tarve vahvistaa itäisen Suomen elinvoimaa erityisesti Venäjän hyökkäyssodan seurauksena sulkeutuneen rajan sekä alueen rakenteellisten haasteiden, kuten työllisyystilanteen, väestön vanhenemisen ja investointien puutteen vuoksi. Rahoitettavan toiminnan tulee tapahtua vähintään yhden maakunnan alueella, joita ovat Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, *Kymenlaakso*, *Etelä-Savo*, Pohjois-Savo ja Kainuu.

Haku aika alkaa 28.11.2022 ja päättyy 16.1.2023 klo 16.15. Tavoitteena on, että päätökset lisäaloituspaikkojen kohdentamisesta ja tutkimusinfrastruktuurien rahoituksesta tehdään helmikuussa 2023.

Avustuksiin voidaan käyttää yhteensä enintään yhteensä 10M€, mikäli eduskunta myöntää vuoden 2023 talousarviossa määrärahat avustuksen tarkoitukseen. Rahoituksesta enintään 6M€ kohdennetaan *lisäaloituspaikkoihin* ja enintään 4M€ tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen.

Mihin avustus on tarkoitettu

Alueiden hyvinvointi perustuu kestäväällä tavalla alueen omiin vahvuuksiin ja niiden pohjalta syntyvään positiiviseen kierteseen. Tukemalla alueen omia vahvuuksia mahdollistetaan myös älykäs erikoistuminen ja korkean jalostusasteen, omavaraisuuteen perustuvien ja vihreää siirtymää tukevien elinkeino-, koulutus- ja tutkimusekosysteemien syntyminen.

Varautumisen ministerityöryhmä asetti valtiosihteerityöryhmän selvittämään, miten Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut itäisen Suomen talouteen ja millaisia toimenpiteitä alueen elinvoiman vahvistamiseksi tarvitaan. Työryhmän raportin mukaan *itäisen Suomen osalta tärkeiksi kasvua edistäviksi aloiksi tunnistetaan esimerkiksi metsäteollisuus, bio- ja kiertotalous, matkailu, logistiikka, datatalous, kone- ja energiateknologia, elintarvikeala ja hyvinvointiteknologia*. Vihreä siirtymä vauhdittaa TKI-toimintaa, soveltavaa tutkimusta ja uusia avauksia lähes kaikilla aloilla. Raportissa lisäksi korostetaan, että opiskelupaikkojen lisäämisen, yritysten kanssa tehtävän yhteistyön sekä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja työntekijöiden houkuttelemisen keinoin voidaan luoda pitkäaikaisen elinvoiman kasvun edellytyksiä.

Valtionavustushaun tavoitteena on vahvistaa Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan, Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Kainuun elinvoimaa. Avustusta voi hakea kahteen eri tarkoitukseen.

Avustus tutkintoon johtavan koulutuksen lisäpaikkoihin

Ammattikorkeakoulut voivat esittää lisäaloituspaikkoja vuonna 2023 alkavaan *ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen mukaan lukien vieraskieliset ohjelmat.*

Avustus lisäaloituspaikkoihin myönnetään laskennallisin perustein. Avustus on 6000 euroa opiskelijaa kohti tutkinnon laajuuden ajan. *Korkeakoulut voivat tehdä esityksiä sellaisiin koulutuksiin, joissa niillä on vuonna 2023 voimassa oleva koulutusvastuu.* Esitykset tehdään koulutusalatatasolla ja koulutus-/tutkintonimikkeittäin. Mikäli korkeakoulu tekee esityksiä useisiin koulutuksiin, tulee korkeakoulun asettaa esitykset prioriteettijärjestykseen.

Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Hakemusten arviointi ja keskinäinen vertailu perustuvat kokonaisarviointiin, jossa otetaan huomioon seuraavat perusteet:

- Alueellinen ja valtakunnallinen työvoimatarve sekä kyseisen alan työllistyvyys huomioiden alueen kasvua edistävät alat
- Kytkeytyminen korkeakoulun strategiaan ja korkeakoulun edellytykset lisätä koulutusmääriä
- Korkeakoulusta ao. koulutuksesta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen.

Avustus myönnetään toteutuneiden paikan vastaanottaneiden määrän lisäyksen perusteella syksyllä 2023. Koulutuslisäysten toteutumista arvioidaan koulutusalatatasolla suhteessa korkeakoulun nykyiseen korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aloittajamäärään (paikan vastaanottaneet). Nykyinen aloittajamäärä määritellään vuosina 2017 - 2019 toteutuneen korkeimman koulutuspaikan vastaanottaneiden määrän perusteella. Hakemusten arvioinnissa ja lisäysten toteutumisen seurannassa hyödynnetään opetushallinnon tietopalvelu Vipusen tilastoja ja Opintopolun tietoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii strategiansa mukaisesti vaikuttamaan siihen, että kaikkien kyvyt ja osaaminen vahvistuvat; *että yhteiskuntaa uudistetaan luovalla, tutkivalla ja vastuullisella toiminnalla; ja että merkityksellisen elämän edellytykset turvataan yhdenvertaisesti.* Hakemusten arvioinnissa ja vertailussa voidaan siten katsoa eduksi, jos toiminta tai hanke osaltaan edistää *tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, keskinäistä kunnioitusta ja kestävää kehitystä.*

Avustusten käytöstä on tehtävä selvitys viimeistään päätöksessä mainittuna päivänä. Selvitykseen sisältyy sekä talousraportointi että tuloksellisuusraportointi. Avustuksen saajalta edellytetään kustannuspaikkakohtaista talousraportointia, jos kyseessä on erityisavustus tai yleisavustus osaan toiminnasta. Asiointipalvelussa haetuista ja myönnettyistä avustuksista selvitykset tehdään OKM:n asiointipalvelussa. Avustus lisäaloituspaikkoihin myönnetään toteuman mukaan laskennallisin perustein, jolloin erillistä talousarviota ei edellytetä. Tällöin myös erillistä selvitystä ei lisäaloituspaikka-hankkeista tarvitse jättää.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun esitys koulutuksen lisäpaikoista perusteluineen

Lisäpaikat esitetään taulukossa prioriteettijärjestyksessä, kohdentuen Kouvolan, Kotkan ja Mikkelin kampuksille.

Ohjauksen ala*	Koulutus-/tutkintonimike**	Paikan
----------------	----------------------------	--------

		vastaanottaneiden lisäys 2023
Tekniikan alat	Insinööri (AMK), kehittyvä elintarviketekniikka	30
Terveys- ja hyvinvointialat	Sosiaali- ja terveysala (ylempi AMK), kriisinkestävä sosiaali- ja terveysala. Sairaanhoitaja (ylempi AMK) Sosionomi (ylempi AMK) Ensihoitaja (ylempi AMK) Terveydenhoitaja (ylempi AMK)	35
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne	Insinööri (AMK), ohjelmistotekniikka	25

INSINÖÖRI (AMK), KEHITTYVÄ ELINTARVIKETEKNIIKKA

Alueellinen ja valtakunnallinen työvoimatarve sekä kyseisen alan työllistyvyys huomioiden alueen kasvua edistävät alat

Aloite ja tarve uuden elintarviketekniikan insinöörikoulutuksen käynnistämiseksi Xamkissa tuli Pohjois-Kymenlaakson elintarvikealan yrityksiltä. Koulutus on vuoden 2022 aikana suunniteltu tiiviissä yhteistyössä yritysten kanssa. Hakukohteen nimenä on "kehittyvä elintarviketekniikka", johon on päädytty erityisesti opiskelijoiden ehdotuksesta. Tutkinnon koulutusvastuu on Xamkin toimiluvan mukainen, Insinööri (AMK), prosessi- ja materiaalitekniikka.

Elintarviketeollisuus on Suomen neljänneksi suurin teollisuudenala ja alan työllistävyysvaikutus on teollisuudenaloista suurin. Pohjois-Kymenlaaksossa on eniten maatiloja Suomessa, sijainti on logistisesti hyvä ja kehittynyt ja alueella on iso maatalouskaupan keskittymä. Kasviperäisten raaka-aineiden käyttö, jalostus ja uusien tuotteiden kehittäminen ovat alan yrityksissä lisääntymässä ja alalle tarvitaan lisää prosessitekniikan osaamista omaavia insinöörejä.

Kuluttajien tietoisuus ilmastonmuutoksesta ja omasta hyvinvoinnista huolehtiminen ovat johtaneet ruokavaliomuutoksiin, jotka ovat lisänneet kasviperäisten elintarvikkeiden kulutusta. Osaamalla prosessitekniikkaa, elintarvikkeiden valmistusta ja kasviperäisiä raaka-aineita, opiskelijat ovat jo opintojensa aikana viemässä kestävästä kehityksestä eteenpäin. Tärkeänä näkökulmana on myös, että koulutus edesauttaa huoltovarmuuden ja omavaraisuusasteen varmistamista.

Kytkeytyminen korkeakoulun strategiaan ja korkeakoulun edellytykset lisätä koulutusmääriä

Xamkin visiona on uudistaa Kaakkois-Suomen elinvoima. Tiiviissä yhteistyössä yritysten kanssa toteutettava elintarviketekniikan insinöörikoulutus tuo Kymenlaaksoon uutta osaamista ja elinvoimaa sekä on strategian mukaisesti vahvasti tulevaisuuteen suuntautuvaa koulutusta. Xamkilla on hyvät edellytykset lisätä koulutusmääriä. Koulutuksen toteutuksessa tehdään yhteistyötä mm. Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa.

Korkeakoulusta ao. koulutuksesta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen

Xamkista ei vielä ole valmistunut tutkintoja elintarviketekniikan koulutuksesta. Koulutus sijoittuu Kymenlaaksoon ja on ensimmäistä kertaa mukana kevään 2023 yhteishaussa, aloitus syksyllä 2023. Insinööri (AMK) -

tutkinnoista (ohjausala: tekniikan alat) on Kymenlaakson kampuksilta valmistuneista työllistynyt Kymenlaaksoon 39,6 %. Kymenlaaksossa tekniikan alan insinööri (AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokonaistyöllistymisaste on 91,7 % (tilastotieto v. 2020, Vipunen).

SOSIAALI- JA TERVEYSALA (YLEMPI AMK), KRIISINKESTÄVÄ SOSIAALI- JA TERVEYSALA.

Sairaanhoitaja (ylempi AMK), kriisinkestävä sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (ylempi AMK), kriisinkestävä sosiaali- ja terveysala
Ensihoitaja (ylempi AMK), kriisinkestävä sosiaali- ja terveysala
Terveydenhoitaja (ylempi AMK), kriisinkestävä sosiaali- ja terveysala

Alueellinen ja valtakunnallinen työvoimatarve sekä kyseisen alan työllistyvyys huomioiden alueen kasvua edistävät alat

Sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristö on kokenut ja kokee runsaasti toimintaympäristömuutoksia, joissa on tunnistettavissa sekä sisälähtöisiä että ulkoisia haasteita, ennakoitotarpeita ja reagointivalmiusvaatimuksia. Toimintaympäristömuutokset ja tulevaisuudennäkymät ovat luoneet tarpeen kasvattaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstön näyttöön perustuvaa kriisinkestävyysosaamista, jossa tiedostaminen, tunnistaminen, ennakointi, varautuminen ja suunnitelmallisuus korostuvat. Xamk kampuksineen sijaitsee Venäjän rajan läheisyydessä, joka nykyisessä maailmantilanteessa merkitsee suurta epävarmuutta toimintaympäristön ennakoinnissa, edellyttää uudenlaista kriisinkestävyyttä ja erityisesti aiempaa parempaa turvallisuusosaamista. Tarve on yhtä lailla alueellinen, kuin valtakunnallinenkin, sillä Kriisinkestävä sosiaali- ja terveysala ylempi AMK-koulutuksen kaltaista kokonaisuutta ei ole vielä suomalaisessa ylempien korkeakouluopintojen tarjonnassa.

Koulutus mahdollistaa sote-alan henkilöstölle uuden asiantuntijuussuuntautumisen, jolla on tärkeät yhteiskunnalliset sidokset ja selkeästi tunnistettu rooli hyvinvointialueiden ja sote-organisaatioiden eri yksiköissä. Koulutuksesta valmistuneet voivat toimia mm. omissa yksiköissään varautumisvastaavina sekä organisaatioissa turvallisuusjohtamisen tukena. Näissä rooleissa koulutuksesta valmistuneiden tehtäväksi muodostuu esimerkiksi turvallisuusjohtamisen toimenpiteiden jalkauttaminen yksiköihin käytännön toiminnan varmistamiseksi ja henkilöstön kouluttaminen näistä teemoista. Koulutuksesta valmistuneet voivat toimia erilaisissa valmiussuunnittelu- ja valmiusasiantuntijatehtävissä osana laajempaa asiantuntijaverkostoa. Tällaisia tehtäviä on jo perustettu runsaasti hyvinvointialueille. Koulutus perehdyttää sote-henkilöstön myös kriisinkestävyuden edistämiseen ja henkilöstövalmiuden ylläpitoon, jolloin valmistuneilla asiantuntijoilla on myös mahdollisuus sijoittua sote-organisaatioiden henkilöstöhallinnollisiin tehtäviin.

Kytkeytyminen korkeakoulun strategiaan ja korkeakoulun edellytykset lisätä koulutusmääriä

Xamkin strategian mukaisesti Kriisinkestävä sote ylempi AMK-koulutus on tulevaisuussuuntautunut koulutus, jonka keskeisiä teemoja ovat tiedostaminen, tunnistaminen, ennakointi, varautuminen, suunnitelmallisuus ja näyttöön perustuva. Koulutuksen taustalta on tunnistettu selkeä tämän aihepiirin osaamisen kasvattamisen tarve. Tulevaisuudessa tarve on yhä kasvava yhteiskunnallisten ja globaalien sosiaali- ja terveysalaan vaikuttavien haasteiden monipuolistuessa. Koulutus tukee Xamkin strategiaa uudistamalla jatkuvasti tarveperusteisen harkinnan sekä

tunnistaen toimintaympäristön muutoksen, megatrendien ja heikkojen signaalien vaikutuksia.

Ylemmän AMK-koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään Xamkin monialaista osaamista kuten kyberturvallisuusosaamista. Koulutus sijoittuu Kotkan kampukselle, jossa toteutetaan mm. sairaanhoitaja- ja ensihoitajakoulutusta sekä ylempiä -koulutuksia, jotka tukevat Kriisinkestävä sote-koulutuksen toteuttamista. Koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen on varauduttu ennakoivasti sekä yliopettajan että asiantuntijan työpanoksella. Aikaisemman hanketyön myötä ylemmän AMK-koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen on käytettävissä kattava asiantuntijaverkosto, myös yhteistyö Kymenlaakson hyvinvointialueen kanssa on tiivistä. Xamk on yksi aktiivisimmista ammattikorkeakouluista TKI-työssä, joten TKI-työn kytkeminen ylempään AMK-koulutukseen on luontevaa.

Korkeakoulusta ao. koulutuksesta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen

Kriisinkestävä sote ylempi AMK-koulutus Kymenlaaksossa on uusi, aloitus syksyllä 2023. Kokonaisuudessaan koulutuksen kohderyhmä, eli sosiaali- ja terveysalan ylemmän korkeakoulututkinnon Xamkissa suorittaneiden enemmistö, on lähtöisin ja sijoittunut Kymenlaakson ja Etelä-Savon alueille. Käytettävissä olevan tilastoaineiston mukaan em. alueiden lisäksi valmistuneita sijoittuu runsaasti Uudellemaalle. Terveys- ja hyvinvointialalla Kymenlaaksossa ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneista on Kymenlaaksoon työllistynyt 47,4 %. Kymenlaaksossa terveys- ja hyvinvointialan ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneiden kokonaistyöllisyys on 100 %. (Tilastotieto v. 2020, Vipunen).

INSINÖÖRI (AMK), OHJELMISTOTEKNIikka

Alueellinen ja valtakunnallinen työvoimatarve sekä kyseisen alan työllistyvyys huomioiden alueen kasvua edistävät alat

Osaamisen ennakkointifoorumin (OPH ja OKM) mukaan osaamistarpeet painottuvat mm. asiakaslähtöiseen palvelujen kehittämisosaamiseen, kestävän kehityksen periaatteiden tuntemukseen, tiedon arviointitaitoihin, digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisosaamiseen sekä data- ja innovaatio-osaamiseen. Uutta työvoimaa tarvitaan sekä korvaamaan poistumaa työvoimasta että uusiin syntyviin työpaikkoihin. Ennakoinnin osoittama tutkintotarpeen kasvu on suurin mm. tietojenkäsittelyn ja tietoliikenneliikenteen sekä tekniikan aloilla.

Teknolוגiateollisuuden osaamispulssin mukaan teknolוגiateollisuuden osaajatarve Suomessa painottuu korkeakoulututkinnon suorittaneisiin. Tietotekniikan toimialalla erityisalueeksi nousee ohjelmistokehitys: ohjelmointiosaaminen, ohjelmistoarkkitehtuuriosaaminen, ohjelmistotuotannon johtaminen ja ongelmanratkaisutaidot. Ohjelmistokehitykseen liittyvistä osaamisalueista mainitaan myös mm. tekoäly, tietoturva ja ohjelmistorobotiikka. Ohjelmisto-osaamista tarvitaan myös laajemmin eri toimialoilla.

Etelä-Savon alueella ohjelmistoalan yritysten määrä on kasvanut ja yritykset viestivät kasvavasta rekryointitarpeesta. Ohjelmointiosaamista tarvitaan ohjelmistoalan yritysten ohella myös muilla toimialoilla ja teollisuudessa. Esimerkiksi alueen metsäteollisuus hyödyntää enenevässä määrin IoT:hen liittyviä ohjelmisto- ja tekoälyratkaisuja. Kasvava digitalisoituminen luo uusia

sovellusalueita. Kriisiaika luo paineita myös ohjelmistotuotteiden tietoturvan huomioimiseksi ja tätä osaamista on tavoitteena vahvistaa.

Kytkeytyminen korkeakoulun strategiaan ja korkeakoulun edellytykset lisätä koulutusmääriä

Xamkin visiona on uudistaa Kaakkois-Suomen elinvoima. Koulutamme alueen tarvitsemia osaajia, luomme hyvinvointia ja uutta liiketoimintaa ratkaisukeskeisesti. Tavoitteenamme vuonna 2025 on, että olemme luoneet Kaakkois-Suomeen uutta työtä, osaamista ja näin vaikuttaneet positiivisesti väestökehitykseen.

Xamkilla on edellytykset lisätä koulutusmääriä. Muun muassa AVOP-tulosten perusteella voidaan todeta alan koulutusosaamisen olevan Xamkissa erinomaisella tasolla.

Korkeakoulusta ao. koulutuksesta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen

Tietojenkäsittely ja tietoliikenne -alalta Insinööri (AMK) -tutkinnon suorittaneista on Etelä-Savon kampuksilta valmistuneista työllistynyt Etelä-Savoon 50 %. Etelä-Savossa tietojenkäsittely ja tietoliikenne -alan insinööri (AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokonaistyöllistymisaste on 64,3 % (tilastotieto v. 2020, Vipunen).

Päätösehdotus	Hallitus hyväksyy esityksen lisäaloituspaikoista liittyen erityisavustukseen korkeakouluille itäisen Suomen opiskelijapaikkojen lisäämiseen.
Päätös	Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.
Tiedottamisvastuu	
Ote	johtoryhmä Business controller Kannianen Miia talouspäällikkö Rask Satu opiskelijapalvelupäällikkö Kurki-Pölonen Leena viestinta@xamk.fi